

ХУЛОСАИ

шурои диссертатсионии 6D.KOA-104 назди Институди фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои сотсиологӣ аз рӯйи ихтисоси 5.4.3 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ)

Парвандаи аттестатсионӣ № _____

Қарори шурои диссертатсионӣ аз «18» сентябри соли 2026, №16

Барои сазовор донистани Мирзода Фирӯз Сафаралӣ, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба дараҷаи илмии доктори илмҳои сотсиологӣ аз рӯйи ихтисоси 5.4.3 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ).

Диссертатсия дар мавзӯи «Ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва нақши он дар рушди устувори ҷомеаи муосири Тоҷикистон (таҳлили сотсиологӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои сотсиологӣ аз рӯйи ихтисоси 5.4.3 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ) ба ҳимоя 9 июни соли 2026 қабул карда шуд (суратмаҷлиси №8)-и шурои диссертатсионии 6D.KOA-104 назди Институди фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33), ки тибқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 октябри соли 2025, №421/шд таъсис дода шудааст.

Довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ Мирзода Фирӯз Сафаралӣ «12» августи соли 1979 таваллуд шудааст.

Соли 2003 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯйи ихтисоси фалсафа хатм намудааст.

Солҳои 2003-2007 дар шӯъбаи аспирантураи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон таҳсил намудааст. Аз соли 2005 ба ҳайси ассистенти кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи ҳоло Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолияти худро давом дод.

Диссертатсияи номзадиро соли 2016 дар мавзӯи «Вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ дар шароити ташаккулёбии ҷомеаи демократӣ»-ро таҳти роҳбарии узви вобастаи АМИТ, д.и.с., профессор Ш. Шоисматуллоев ва н.и.ф., дотсент В. Баҳромбеков барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои фалсафа, аз рӯйи ихтисоси фалсафаи иҷтимоӣ дифоъ намудааст.

Соли 2016 ба вазифаи муаллими калон ва аз соли 2018 ба вазифаи дотсенти кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон таъин гардид. Солҳои 2016-2018 ба вазифаи муовини декани

факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба илм ва муносибатҳои байналхалқӣ ва котиби Шурои олимони факултети фалсафа фаъолият намуд.

Давоми солҳои 2018-2023 вазифаи мудири кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро ба уҳда дошт. Аз моҳи апрели соли 2023 то инҷониб дотсенти кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мебошад. Ҳамзамон, аз моҳи декабри соли 2025 вазифаи муовини декани факултети фалсафа оид ба корҳои тарбиявиро иҷро менамояд. Аз соли 2023 то ин ҷониб унвонҷӯ-докторанти кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мебошад.

Диссертатсия дар кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро шудааст. Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионии Мирзода Ф.С. «Ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва нақши он дар рушди устувори ҷомеаи муосири Тоҷикистон (таҳлили сотсиологӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои сотсиологӣ аз рӯйи ихтисоси 5.4.3 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ) дар маҷлиси Шурои олимони Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз «27» ноябри соли 2023, №05 тасдиқ гардидааст.

Мушовири илмӣ – Шоисматуллоев Шоназар, доктори илмҳои сотсиологӣ, профессор, узви вобастаи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, мудири шуъбаи сотсиологияи Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

- **Хусанова Хайринисо Тайировна** – доктори илмҳои сотсиологӣ, иҷрокунандаи вазифаи профессори кафедраи сотсиологияи Донишгоҳи миллии Ёзбекистон ба номи Мирзо Улуғбек (ш. Тошканд, Ҷумҳурии Ёзбекистон). Тақриз мусбат аст ва панҷ эрод дорад;
- **Бобочонзода Исрофил Ҳусейн** – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, мудири шуъбаи масъалаҳои назариявии давлат ва ҳуқуқи муосири Институти давлат ва ҳуқуқи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (ш. Душанбе, Ҷумҳурии Тоҷикистон). Тақриз мусбат аст ва панҷ эрод дорад;
- **Ҷононов Сайдамир** – доктори илмҳои фалсафа, профессори кафедраи сиёсатшиносӣ ва дипломатияи Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон (ш. Душанбе, Ҷумҳурии Тоҷикистон). Тақриз мусбат аст ва панҷ эрод дорад,

Муассисаи пешбар – Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино».

Дар хулосаи (мусбат) муассисаи пешбар, ки аз ҷониби мудири кафедраи фанҳои ҷомеашиносии Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино», доктори илмҳои фалсафа, дотсент Азимзода Марям Мир омода гардида, дар маҷлиси кафедраи мазкур аз 18 августи соли 2026 (протоколи №1) муҳокима ва тасдиқ шудааст (дар маҷлис 26 нафар иштирок дошта, натиҷаи овоздихӣ: «тарафдор» – 26 нафар, «муқобил» – нест, «бетараф» – нест), қайд гардидааст, ки довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ аз рӯи мавзӯи диссертатсия 2 монография ва 43 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 23 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии назди Вазорати илм ва таҳсилоти олии Федератсияи Россия ба таъбиқ расонидааст. Интишороти илмӣ муаллиф муҳтавои асосии диссертатсияро пурра инъикос намуда, масъалаҳои назариявӣ методологии омӯзиши ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ, вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқ, таъсири ҳуқуқ ба сохтори иҷтимоии ҷомеа, нигилизми ҳуқуқӣ, иҷтимоишавии ҳуқуқӣ, маърифати ҳуқуқӣ ва ҳувиёти ҳуқуқии шаҳрвандонро фаро мегиранд.

Дар хулосаи муассисаи пешбар таъкид шудааст, ки таҳқиқоти диссертатсионии Мирзода Фирӯз Сафаралӣ таҳқиқоти мукамал, дорои сохтори ягона, қори илмӣ мустақилона анҷомёфта, дорои наwgонии илмӣ ва аҳаммияти назариявӣ амалӣ мебошад, мазмун ва мундариҷаи он ба ихтисоси 5.4.3 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ) пурра мутобиқат менамояд. Натиҷаҳои таҳқиқотро дар фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, муассисаҳои таълимӣ ва марказҳои таҳқиқоти сотсиологӣ, инчунин ҳангоми таълими фанҳои сотсиология, сотсиологияи ҳуқуқ, сотсиологияи шахс ва сотсиологияи қарафторӣ истифода бурдан мумкин аст. Дар хулоса ҳафт эроду нуктаи баҳссталаб зикр гардида, қайд шудааст, ки онҳо хусусияти баҳсӣ ва тавсиявӣ дошта, ба натиҷаҳои асосии таҳқиқот, наwgонии илмӣ ва аҳаммияти назариявӣ амалии диссертатсия таъсири манфӣ намерасонанд. Муассисаи пешбар диссертатсияро ба талаботи бандҳои 31 ва 33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ҷавобгӯ дониста, муаллифи онро барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои сотсиологӣ аз рӯи ихтисоси 5.4.3 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ) сазовор арзёбӣ намудааст.

Рӯйхати интишороти илмӣ довталаби дараҷаи илмӣ

I. Монографияҳо

- [1]. Мирзода, Ф.С. Ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва нақши он дар рушди устувори ҷомеаи муосири Тоҷикистон (таҳлили сотсиологӣ). Монография [Матн] / Ф.С. Мирзода. – Душанбе: ДМТ, 2025. – 416 с.
- [2]. Миров, Ф.С. Социальные функции права как социального института в условиях формирования демократического общества. Монография [Текст] / Ф.С. Миров. – Душанбе: ДМТ, 2020. – 144 с.

**II. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи
Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии назди Вазорати илм ва
таҳсилоти олии Федератсияи Россия ҷоп шудаанд:**

- [3]. Мирзода, Ф.С. Роль института права в преодолении социального неравенства в Таджикистане: социологический анализ [Текст] / Ф.С. Мирзода, А.М. Гардоншо // Известия Института философии, политологии и права имени А. Баховаддинова Национальной академии наук Таджикистана. – 2026. – №1. – С. 332-342.
- [4]. Мирзода, Ф.С. Хувияти ҳуқуқӣ ва нақши он дар ҳамгироии иҷтимоии ҷомеаи муосири Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Мирзода, Н.З. Бобохонова // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баховаддинови АМИТ. – 2025. – №4. – С. 389-396.
- [5]. Мирзода, Ф.С. Нигилизми ҳуқуқӣ ҳамчун падидаи иҷтимоӣ [Матн] / Ф.С. Мирзода, Ф.Д. Сайдалиев // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баховаддинови АМИТ. – 2025. – №3. – С. 337-344.
- [6]. Мирзода, Ф.С. Тарбияи ҳуқуқӣ – унсуре муҳимми иҷтимоишавии ҳуқуқӣ дар Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Мирзода // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баховаддинови АМИТ. – 2025. – №2. – С. 298-305.
- [7]. Миров, Ф.С. Ташаккулёбии андешаҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқӣ дар Давраи Эҳё ва Замони Нав [Матн] / Ф.С. Миров // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2024. – №11-1. – С. 207-216.
- [8]. Миров, Ф.С. Инъикоси масъалаҳои ҳуқуқӣ ва маърифати ҳуқуқӣ дар таълимоти иҷтимоӣ-фалсафии мутафаккирони асримиёнагии форсу тоҷик [Матн] / Ф.С. Миров // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баховаддинови АМИТ. – 2024. – №2. – С. 170-176.
- [9]. Миров, Ф.С. Понятие «социальные функции права» и его классификация: анализ изменения и преобразования [Текст] / Ф.С. Миров // Вестник Таджикского национального университета. – 2022. – №3. – С. 99-104.
- [10]. Миров, Ф.С. Камбизоатӣ ҳамчун зухуроти иҷтимоӣ: таҳлили сотсиологӣ [Матн] / Ф.С. Миров, А.М. Нурматова // Ахбори Институти фалсафа,

- сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ. – Душанбе, 2022. – №2. – С. 95-101.
- [11].Миров, Ф.С. Право как фактор социальной регуляции: социологический анализ [Текст] / Ф.С. Миров // Известия Института философии, политологии и права имени А. Баховаддинова Национальной академии наук Таджикистана. – 2022. – №1. – С. 81-86.
- [12].Миров, Ф.С. Правовая социализация как фактор развития правового сознания и культуры [Текст] / Ф.С. Миров // Вестник Центра стратегических исследований при Президенте Республики Таджикистан «Таджикистан и современный мир». – 2021. – №2 (74). – С. 295-307.
- [13].Миров, Ф.С. Шабакаҳои иҷтимоӣ ҳамчун омили ташаккулёбии субъектҳои нави муносибатҳои иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосир [Матн] / Ф.С. Миров, М.И. Каримзода // Паёми Пажӯҳишгоҳи рушди маориф. – 2021. – №2 (34). – С. 191-202.
- [14].Миров, Ф.С. Омилҳои иҷтимоӣ-иқтисодии густариши коррупсия дар ҷомеа [Матн] / Ф.С. Миров, В.А. Баҳромбеков // Паёми Маркази таҳқиқоти стратегияи назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз». – 2020. – №1 (69). – С. 206-215.
- [15].Миров, Ф.С. Хувияти ҳуқуқӣ ва нақши он дар ташаккулёбии хувияти миллӣ дар шароити муосири Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров // Паёми Маркази таҳқиқоти стратегияи назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз». – 2020. – №3 (71). – С. 78-92.
- [16].Миров, Ф.С. Таҳлили сотсиологии сабабҳои ҷинояткорӣ дар байни ҷавонон [Матн] / Ш. Шоисматуллоев, Ф.С. Миров // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Шӯъбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ. – 2018. – №4. – С. 81-86.
- [17].Миров, Ф.С. Институтҳои ҷомеаи шахрвандӣ: монеаҳо ва роҳҳои ташаккулёбӣ [Матн] / В.А. Баҳромбеков, Ф.С. Миров // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – 2018. – №3. – С. 163-169.
- [18].Миров, Ф.С. Общность духовных ценностей как стратегический фактор обеспечения национального единства в таджикском обществе [Текст] / Ш. Шоисматуллоев, Ф.С. Миров // Известия Института философии, политологии и права имени А. Баховаддинова АН РТ. – 2017. – №3 (1). – С. 12-17.
- [19].Миров, Ф.С. Формирование среднего класса как фактор реализации социальных функций права [Текст] / Ф.С. Миров, М.Т. Таваллоев //

- Вестник Таджикского национального университета. Серия гуманитарных наук. – 2016. – №3/7 (214). – С. 163-172.
- [20].Миров, Ф.С. Нигилизми ҳуқуқӣ дар Тоҷикистон: сабабҳои пайдоиш, оқибатҳои иҷтимоӣ ва роҳҳои бартараф намудани он [Матн] / Ф.С. Миров // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – 2016. – №3/7 (214). – С. 129-134.
- [21].Миров, Ф.С. Тенденции развития правового нигилизма в условиях транзитных (переходных) обществ [Текст] / Ф.С. Миров // Известия Института философии, политологии и права имени А. Баховаддинова АН РТ. – 2016. – №1. – С. 30-34.
- [22].Миров, Ф.С. Право в условиях транзитных (переходных) обществ [Текст] / Ф.С. Миров // Вестник Таджикского национального университета. Серия гуманитарных наук. – 2016. – №3/3 (202). – С. 135-140.
- [23].Миров, Ф.С. Давлат ва ҷомеаи шахрвандӣ [Матн] / В.А. Баҳромбеков, Ф.С. Миров // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – 2016. – №3/2 (198). – С. 112-118.
- [24].Миров, Ф.С. Синфи миёна ва омилҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҳуқуқии ташаккули он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров, М.Т. Таваллоев // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – 2013. – №3/3 (112). – С. 123-127.
- [25].Миров, Ф.С. Синфи миёна дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров, М.Т. Таваллоев // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – 2013. – №3/1 (104). – С. 164-168.

III. Мақолаҳои илмие, ки дар нашриҳои дигар ҷоп шудаанд:

- [26].Мирзода, Ф.С. Омилҳои ташаккули ҳувиати ҳуқуқӣ дар шароити ҷомеаи муосири Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Мирзода // Механизмҳои иҷтимоии ташаккули ҳувиати аҳоли ва рушди сармояи иҷтимоӣ: маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ (ш. Душанбе, 23-юми майи соли 2025). – Душанбе: ИФСҲ АМИТ, 2025. – С. 55-62.
- [27].Мирзода, Ф.С. Ҷанбаҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқии муқовимат ба муқобили экстремизми динӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Мирзода // Роҳҳои пешгирии экстремизм ва терроризм дар шароити имрӯза: маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ назариявӣ (ш. Душанбе, 09-уми октябри соли 2024). – Душанбе: Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 2024. – С. 109-117.
- [28].Миров, Ф.С. Масъалаҳои ҳифзи иҷтимоӣ-ҳуқуқии оила дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров // Институти оила дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон ва нақши он дар рушди сармояи инсонӣ: маводи

- конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ (ш. Душанбе, 17 майи соли 2024). – Душанбе: ИФСҲ АМИТ, 2024. – С. 71-83.
- [29].Миров, Ф.С. Чанбаҳои ҳуқуқии барқароршавӣ ва рушди ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров // Ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон: ҳолат, омилҳои рушд ва дурнамо. Монография. Зери таҳрири профессор Ш. Шоисматуллоев. – Душанбе: Нашри Мубориз, 2023. – С. 152-163.
- [30].Миров, Ф.С. Рушди сармояи инсонӣ дар шароити ташаккулёбии ҷомеаи ҳуқуқбунёд ва шаҳрвандӣ [Матн] / Ф.С. Миров // Сармояи инсонӣ ва ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ (ш. Душанбе, 23 майи соли 2023). – Душанбе: Нашри Мубориз, 2023. – С. 54-66.
- [31].Миров, Ф.С. Фарҳанги миллӣ, ватандӯстӣ ва ҳувияти миллии ҷавонони Тоҷикистон дар шароити ҷаҳонишавӣ [Матн] / Ф.С. Миров // Худшиносии миллӣ дар раванди ҷаҳонишавӣ: маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ (ш. Душанбе, 03 октябри соли 2023). – Душанбе: ДМТ, 2023. – С. 149-161.
- [32].Миров, Ф.С. Омилҳои ҳуқуқии рушди неруи инсонӣ дар Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров, В.А. Баҳромбеков // Татбиқи сиёсати иҷтимоии давлат ва рушди неруи инсонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назориявӣ (ш. Душанбе, 26 апрели соли 2022). – Душанбе: Дониш, 2023. – С. 72-83.
- [33].Миров, Ф.С. Сиёсати иҷтимоӣ ва масъалаи татбиқи ҳуқуқҳои иҷтимоии шаҳрвандон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров // Раванди ташаккулёбии институтсионалии қори иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: дастовардҳо, масъалаҳо ва тамоюлҳо: маводи конференсияи байналмилалӣ (ш. Душанбе, 23 ноябри соли 2022). – Душанбе: ДМТ, 2023. – С. 139-153.
- [34].Миров, Ф.С. Паём ва рушди бомароми ҷомеа [Матн] / Ш. Шоисматуллоев, Ф.С. Миров // Паёми Пешвои миллат – Ҳуҷҷати қамназири давлатсозӣ. – Душанбе: Дониш, 2023. – С. 81-87.
- [35].Миров, Ф.С. Асосҳои меъёрӣ-ҳуқуқии таҳсилоти динии шаҳрвандон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров, Н. Муҳаммадқодир // Гузоришҳои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. Шӯъбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ. – 2022. – №4 (247). – С. 242-247.
- [36].Миров, Ф.С. Вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқ дар шароити глобализатсия [Матн] / Ф.С. Миров // Шабакаҳои иҷтимоии интернетӣ ҳамчун таҳдиди воқеӣ ба амнияти миллӣ: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-

- назариявӣ (ш. Душанбе, 29-уми ноябри соли 2022). – Душанбе: ДМТ, 2022. – С. 82-88.
- [37].Миров, Ф.С. Масъалаҳои ватандӯстӣ ва ҳувияти миллии ҷавонон дар шароити муосири Тоҷикистон (дар асоси маводи натиҷаҳои таҳқиқоти сотсиологӣ) [Матн] / Ф.С. Миров // Академик А.М. Баҳоваддинов ва рушди афкори фалсафию сиёсӣ дар замони соҳибистиклолӣ (маҷмуи мақолаҳо). – Душанбе: Империял-Групп, 2022. – С. 187-191.
- [38].Миров, Ф.С. Тарбияи ҳуқуқӣ ҳамчун омили муқовимат бар зидди паҳншавии идеологияи экстремистӣ ва террористӣ (дар асоси маводи натиҷаҳои таҳқиқоти сотсиологӣ) [Матн] / Ф.С. Миров // Нақши маориф дар мубориза бар зидди экстремизми сиёсӣ ва терроризм: маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ (ш. Душанбе, 22 феввали соли 2022). – Душанбе: Нушобод, 2022. – С. 139-153.
- [39].Миров, Ф.С. Масъалаҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқии раванди урбанизатсия дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров, Н.Д. Маҳмадизода // Урбанизатсия (шаҳришавӣ) ҳамчун омили азнавсозии ҷомеаи Тоҷикистон: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ амалӣ (ш. Душанбе, 12 декабри соли 2019). – Душанбе: Чопхонаи ДМТ, 2020. – С. 49-61.
- [40].Миров, Ф.С. Нақши ҳуқуқ дар барқароршавӣ ва ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ [Матн] / Ф.С. Миров // Нақши институтҳои сиёсӣ дар ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ (ш. Душанбе, 12 декабри соли 2018). – Душанбе: ДМТ, 2019. – С. 126-140.
- [41].Миров, Ф.С. Радикализм дар байни ҷавонон [Матн] / Ф.С. Миров, В.А. Баҳромбеков // Масъалаҳои рӯзмарраи инкишофи давлати муосир: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ (ш. Душанбе, 25-26-уми январӣ соли 2018). – Душанбе, 2018. – С. 125-135.
- [42].Миров, Ф.С. Давлат ва институтҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ [Матн] / В.А. Баҳромбеков, Ф.С. Миров // Масъалаҳои рӯзмарраи инкишофи давлати муосир: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ (ш. Душанбе, 25-26-уми январӣ соли 2018). – Душанбе, 2018. – С. 40-49.
- [43].Миров, Ф.С. Фарҳанги маънавӣ ҳамчун омили ризоият ва ваҳдати миллий [Матн] / Ш. Шойсмаатуллоев, Ф.С. Миров // Аҳбори Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Шӯбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ. – 2017. – №3 (247). – С. 69-75.
- [44].Миров, Ф.С. Фактори равиши ғарбшиносӣ ва ҳуқуқшиносӣ дар Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Миров // Аҳбори Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Шӯбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ. – 2016. – №1 (241). – С. 65-73.

[45]. Мирон, Ф.С. Таҳаммулпазирӣ (толерантност) ва амали меъёрҳои ҳуқуқӣ дар ҷомеаи тағйирёбандаи Тоҷикистон [Матн] / Ф.С. Мирон // Современное таджикистанское общество: трансформационные процессы: монография / отв. ред. Ш. Шои́сматуллоев. – Душанбе: Дониш, 2011. – С. 129-143.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳои муҳаққиқони зерин ворид шуданд:

1. Хидирзода Махфират Умар – доктори илмҳои фалсафа, профессор, узви Комиссияи марказии интиҳобот ва раёйпурсии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст ва як эрод дорад.

– Муаллиф дар бораи зарурати баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон сухан менамояд, аммо нақш ва доираи субъектони ташаққули маърифати ҳуқуқиро ба таври кофӣ мушаххас накардааст. Ба андешаи муқарриз, агар муҳаққиқ таъсири субъектони асосии раванди маърифати ҳуқуқиро дар ташаққули шуур, фарҳанг ва рафтори ҳуқуқии шаҳрвандон муфассал таҳлил менамуд, ҷанбаи назариявӣ ва аҳаммияти амалии таҳқиқот боз ҳам тақвият меёфт.

2. Сафарализода Хучамурод Қуддусӣ – доктори илмҳои сиёсӣ, профессори кафедраи равандҳои сиёсӣ дар Тоҷикистони факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст ва ду эрод дорад.

– Дар автореферат натиҷаҳои таҳқиқоти сотсиологӣ инъикос гардидаанд, аммо дар бораи хусусиятҳои иҷтимоӣ ва демографияи иштирокчиёни пурсиши сотсиологӣ маълумоти зарурӣ пешниҳод нашудааст. Чунин маълумот имконият фароҳам меовард, ки хонандагон мустақиман аз матни автореферат дараҷаи эътимоднокии ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқоти сотсиологии довталабро вобаста ба мавзӯи таҳқиқот дақиқтар арзёбӣ намоянд.

– Ҳарчанд дар раванди таҳқиқот робитаи мавзӯ бо масъалаҳои таъмини амнияти миллии нишон дода шуда бошад ҳам, таҳдиду хатари як қатор падидаҳои манфии ҳуқуқӣ, аз қабили нигилизми ҳуқуқӣ, маърифати пасти ҳуқуқӣ, поймол гардидани ҳуқуқи инсон ва риоя нагардидани қонун дар доираи боби алоҳида ё зербоби алоҳида таҳқиқ нагардидааст. Агар чунин таҳқиқ анҷом мепазируфт, арзиши амалии кори илмии довталаб боз ҳам бештар мегардид.

3. Комилбек Амид Ёрбек – доктори илмҳои сиёсӣ, дотсент, ректори Донишгоҳи давлатии Хоруғ ба номи М. Назаршоев. Тақриз мусбат аст ва эрод надорад.

4. Карамхудоев Шукрат Худойназарбекович – доктори илмҳои фалсафа, профессори кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи

байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода. Тақриз мусбат аст ва ду эрод дорад.

– Дар боби аввал тафовути равишҳои сотсиологӣ шарҳи моҳияти ҳуқуқ метавонист равшантар нишон дода шавад. Муқоисаи дақиқтари ин равишҳо ҷанбаи назариявӣ методологии таҳқиқотро амиқтар мегардонд.

– Дар боби панҷум таносуби мафҳумҳои «хувияти ҳуқуқӣ» ва «хувияти ҳуқуқии шахс» ба таври комил тавзеҳ нашудааст. Муайян намудани ҳудуди мазмунӣ онҳо фаҳмиши маводи пешниҳодшударо осонтар менамуд.

5. Муминзода Аҳмад Исмат – доктори илмҳои фалсафа, профессори кафедраи таърихи фалсафа ва фалсафаи иҷтимоӣ факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст ва як эрод дорад.

– Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ масъалаи таъсири ҳуқуқ ба баъзе институтҳои бунёдии иҷтимоӣ, аз ҷумла оила, низоми маориф ва идоракунии давлатӣ нисбатан мухтасар инъикос гардидааст. Ба андешаи муқарриз, таҳлили муфассалтари таъсири ҳуқуқ ба институтҳои иҷтимоӣ ва робитаи мутақобилаи онҳо ҷанбаи назариявӣ таҳқиқотро боз ҳам пурратар гардонид метавонист.

Муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 ва Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, таҳти №295 (бо тағйири иловаҳо аз 28 августи соли 2026, таҳти №591) тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъйин гардидаанд. Интиҳоби муқарризон ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо аз рӯи мавзӯи таҳқиқшаванда, аз ҷумла масъалаҳои сохтори иҷтимоӣ, институтҳои иҷтимоӣ, равандҳои иҷтимоӣ, сотсиологияи ҳуқуқ, назарияи давлат ва ҳуқуқ, шуур ва маданияти ҳуқуқӣ, иҷтимоишавӣ ҳуқуқӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ, хувияти иҷтимоӣ ҳуқуқӣ ва дигар масъалаҳои назариявӣ амалии сотсиология қорҳои илмӣ-таҳқиқотӣ анҷом додаанд ва дар байни ҷомеаи илмӣ ҷумҳурӣ ва берун аз он ҳамчун мутахассисони соҳибтаҷриба ва муътабар шинохта мешаванд.

Муассисаи пешбар – Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино» яке аз муассисаҳои бонуфузи таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ ба ҳисоб рафта, дар кафедраи фанҳои ҷомеашиносии он таҳқиқоти илмӣ дар самти сотсиология, масъалаҳои иҷтимоӣ ҷомеаи муосир, маърифати ҳуқуқӣ, тарзи ҳаёти солим, ҳифзи ҳуқуқи иҷтимоӣ шаҳрвандон ва равандҳои иҷтимоӣ мунтазам анҷом дода мешавад. Мутахассисони муассисаи мазкур дар таҳияи барномаҳои таълимӣ ва таҳқиқоти иҷтимоӣ иштироки фаъол дошта, натиҷаҳои таҳқиқоти онҳо дар тақмили фаъолияти илмӣ таълимӣ ва баланд бардоштани сатҳи маърифати

ҳукукии шаҳрвандон мавриди истифода қарор мегиранд. Аз ин рӯ, интиҳоби муассисаи мазкур ба сифати муассисаи пешбар пурра асоснок мебошад.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– Аввалин маротиба ҷанбаҳои иҷтимоии ҳуқуқ бо равиши сотсиологӣ ва таърихӣ дар таълимоти иҷтимоӣ-ҳуқукии мутафаккирони Юнони Қадим, Рими Қадим, мутафаккирони асримиёнагии форсу тоҷик, мутафаккирони Давраи эҳё ва Замони нав, сотсиологҳои классикӣ ва муосир таҳқиқ гардида, андешаҳои онҳо нисбат ба ҳуқуқ ботафсил мавриди таҳлилу муқоиса қарор гирифт. Муайян гардид, ки аксарияти мутафаккиронро ҷомеашиносон ҳуқуқро ҳамчун зухуроти иҷтимоӣ эътироф намуда, тартибот ва рушди ҷомеаро ба амали самараноки он марбут медонанд.

– Аввалин маротиба дар илми сотсиологияи ватанӣ бо равишҳои сотсиологӣ (функционализми сохторӣ, низои иҷтимоӣ ва позитивизм) ҳуқуқ ҳамчун падида ва институти иҷтимоӣ муфассал таҳқиқ гардид. Муайян шуд, ки ҳуқуқ яке аз муҳимтарин институтҳои иҷтимоӣ буда, дар ҷамъият як зумра вазифаҳои муҳиму мушаххасро ба анҷом мерасонад ва талабот ва манфиати иҷтимоии одамонро таҷассум менамояд.

– Таҳқиқот муайян намуд, ки ҳуқуқ на иродаи синфҳо ва гурӯҳҳои иҷтимоии ҳукмрон ва шахсони алоҳидаи ҷомеа, балки иродаи халқро ифода менамояд ва ба рушди шахсият, ҳифзи амният ва манфиатҳои шаҳрвандон, таъмини шароити мусоид барои фаъолияти иҷтимоӣ ва рушду устувории ҷомеа нигаронида шудааст.

– Муайян шуд, ки бо пешрафти ҷамъият, ҷаҳонишавӣ, шаҳришавӣ ва дастовардҳои илмию техникӣ нақши ҳуқуқ ҳамчун воситаи танзимкунандаи муносибатҳои иҷтимоӣ меафзояд ва таъсири дигар меъёрҳои иҷтимоӣ, мисли ахлоқ, дин ва анъанаҳо коҳиш меёбад. Дар чунин шароит ҳуқуқ ҳам муносибатҳои иҷтимоии уфуқӣ ва ҳам амудиро танзим намуда метавонад.

– Натиҷаҳои таҳқиқот нишон доданд, ки давраи гузариш ба иҷрои самараноки вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқ ҳалал мерасонад ва падидаҳои номатлуби ҳуқуқӣ, мисли нигилизми ҳуқуқӣ, ҳуқуқвайронкуниҳо ва қачрафтории иҷтимоӣ меафзоянд. Барои шарҳу тавзеҳи хусусиятҳои ҳуқуқ дар давраи гузариши Тоҷикистон назарияҳои гуногуни сотсиологӣ, махсусан, назарияи классикии «аномия»-и сотсиологи франсавӣ Э. Дюркгейм истифода гардиданд.

– Таҳқиқот муайян намуд, ки ҳуқуқ вазифаҳои назорати иҷтимоӣ, тарбиявӣ (иҷтимоишавии ҳуқуқӣ), ҳамгирӣ, таъминоти иҷтимоӣ ва ҷойивазкунии иҷтимоиро иҷро менамояд. Бори аввал ошкор шуд, ки вазифаи ҷойивазкунии иҷтимоии ҳуқуқ барои устуворӣ ва рушди ҷомеа аҳамияти

муҳим дорад, зеро ҳуқуқ ба шахрвандон барои муайян ва дар амал татбиқ намудани қобилияту истеъдод ва тавоноии худ мусоидат мекунад ва ба ташаккули сармояи инсонӣ оварда мерасонад.

– Дар заминаи таҳлилу баррасии назарияҳои илмӣ ошкор гардид, ки азнавсозии ҳуқуқӣ ва пайваст намудани низоми ҳуқуқии Тоҷикистон ба фазои ҳуқуқии ҷаҳонӣ зарурати ҷомеаи муосир мебошад ва он бояд бо назардошти таҷрибаи ҳуқуқии ҷаҳонӣ, маданияту ҳувиати миллӣ ва талаботи иҷтимоии шахрвандон сурат гирад. Аввалин маротиба ҳамбастагии синфи миёна ва ҳуқуқ таҳқиқ шуда, муайян гардид, ки аксарияти намояндагони синфи миёна қонунпазиранд, ҳуқуқ, озодиҳо ва уҳдадориҳои худро медонанд ва аз онҳо самаранок истифода мебаранд.

– Натиҷаҳои таҳқиқот тасдиқ намуданд, ки ҳуқуқ, волеияти қонун ва амали самаранокӣ қонунҳо ба барқароршавӣ ва ташаккули ҷомеаи шахрвандӣ мусоидат менамояд. Маҳз ба шарофати ҳуқуқ шахрвандон ба субъектони созандаю эҷодкори ҷомеаи шахрвандӣ табдил меёбанд.

– Маълум гардид, ки амали самаранокӣ ҳуқуқ ва иҷрои вазифаҳои иҷтимоии он ба як зумра шароиту омилҳо – дараҷаи маърифати ҳуқуқии аҳоли, сатҳи шуур ва маданияти ҳуқуқии шахрвандон, сифати қонунҳои амалкунанда, сатҳи рушди иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ ва фарҳангии ҷомеа, ташаббускорию фаъолияти шахрвандон, вазъи сиёсии ҷомеа (вахдати миллӣ) ва ҳолати рушди синфи миёна вобастагии зиёд дорад.

– Дар заминаи таҳлили натиҷаҳои таҳқиқоти сотсиологӣ сабабҳои пайдоишу паҳншавӣ ва паёмаду таҳдидҳои нигилизми ҳуқуқӣ муайян шуданд. Ошкор гардид, ки нигилизми ҳуқуқӣ дар байни ҳамаи табақаҳои аҳоли, ҳатто хизматчиёни давлатӣ, зиёиён ва намояндагони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ба мушоҳида мерасад, ки боиси коҳиш ёфтани эътимоди як қисми шахрвандон ба неруи ҳуқуқ ва қонун гардидааст.

– Дар асоси натиҷаҳои таҳқиқоти сотсиологӣ маълум гардид, ки шуур ва маданияти ҳуқуқии шахрвандони Тоҷикистон дар сатҳи кофӣ ташаккул наёфтаанд ва раванди иҷтимоишавии ҳуқуқӣ низ қаноатмандкунанда нест. Аз ин рӯ, барои баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии аҳоли ва таълиму тарбияи ҳуқуқии шахрвандон тавсияҳои амалӣ пешниҳод шудаанд.

– Муайян шуд, ки дар шароити омехташавӣ ва бӯхрони ҳувиати ҷомеаи муосир маҳз ҳувиати ҳуқуқӣ ҳамчун воситаи ҳамгироии ҳувиатҳои мухталиф (этникӣ, динӣ, шахрвандӣ, сиёсӣ, гендерӣ ва ғайра), омили бартарафсозии шиддати низоъҳои иҷтимоӣ-этникӣ ва нигилизми ҳуқуқӣ, пешгирии ҳуқуқвайронкуниҳо ва ҳалли масъалаҳои ҳуқуқии ҷомеа баромад карда метавонад.

– Барои иҷрои самараноки вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқ, бартарафсозии нигилизми ҳуқуқӣ ва ҳалли дигар масъалаҳои ҳуқуқии ҷомеа тавсияҳои мушаххас пешниҳод шуданд, аз ҷумла тақвияти муқовимат бо коррупсия, таъмини шаффофияти фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, аз байн бурдани иқтисоди пинҳонӣ, андешидани тадбирҳо барои ташаккули синфи миёна ва таваҷҷуҳи махсус ба раванди иҷтимоишавии ҳуқуқӣ ва баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон.

Вазифаҳои таҳқиқоти диссертатсиониро мақсади таҳқиқот муайян менамояд ва онҳо бо нақшаи кории диссертатсионӣ мувофиқ гардонидани шудаанд:

- таҳқиқи асосҳои назариявӣ-методологӣ омӯзиши ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва нақши он дар таъмини устувории ҷомеаи муосир;
- тасвири ҳолат ва амали иҷтимоии ҳуқуқ дар марҳилаи гузариши ҷомеа;
- муайян кардани вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқ ва таснифу тағйироти онҳо;
- таҳлилу баррасии нақши ҳуқуқ дар танзими муносибатҳои иҷтимоӣ ва рафтори иҷтимоии шаҳрвандон;
- ошкор сохтан ва шарҳи раванди ҷойивазкунии иҷтимоии ҳуқуқ дар ҷомеаи демократӣ ва ҳуқуқбунёд;
- таҳлили масъалаҳои азнавсозӣ (модернизатсия)-и ҳуқуқ дар шароити ташаккули давлати ҳуқуқбунёд;
- ошкор сохтан ва шарҳи ҳамбастагии татбиқи ҳуқуқ ва ташаккули синфи миёна дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон;
- муайян намудани ҷойгоҳи ҳуқуқ дар барқароршавӣ ва ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ;
- шарҳ додани мафҳуми «нигилизми ҳуқуқӣ» ва ошкор сохтани сабабҳои пайдоишу паҳншавии он дар ҷомеа;
- муайян намудани роҳҳои пешгирӣ ва бартарафсозии нигилизми ҳуқуқӣ дар Тоҷикистон;
- таҳқиқи масъалаҳои рушди шуур ва маданияти ҳуқуқӣ ҳамчун омили пешгирӣ ва бартарафсозии нигилизми ҳуқуқӣ дар Тоҷикистон;
- омӯзиши раванди иҷтимоишавии ҳуқуқӣ ҳамчун омили рушди маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон;
- шарҳи моҳияти ҳувияти ҳуқуқӣ ва нишон додани нақши он дар ҳамгироии иҷтимоии ҷомеаи муосири Тоҷикистон.

Аҳамияти амалии мавзӯи таҳқиқот бо он асоснок карда мешавад, ки масъалаи ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ ва татбиқи самараноки вазифаҳои иҷтимоии он яке аз масъалаҳои афзалиятноки сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб рафта, омӯзиши ҳамаҷонибаи он барои таҳкими

волоияти қонун, таъмини адолати иҷтимоӣ, баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон ва рушди устувори ҷомеа аҳаммияти муҳим дорад. Натиҷаҳо, ҳулосаҳо ва тавсияҳои диссертатсияро барои таҳқиқи минбаъдаи ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ, бартарафсозии масъалаҳои ҳуқуқӣ, махсусан, нигилизми ҳуқуқӣ ва умуман, татбиқи самараноки сиёсати ҳуқуқии Тоҷикистон васеъ истифода бурдан мумкин аст. Натиҷаи таҳқиқоти сотсиологӣ ва тавсияҳои диссертатсия барои фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва мақомоти қонунбарор, мақомоти ҳокимияти давлатӣ чиҳати таъмини иҷрои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ислоҳоти ҳуқуқӣ, тарбияи ҳуқуқӣ ва баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон мавриди истифода қарор гирифта метавонанд. Маводи таҳқиқоти диссертатсиониро мутахассисони соҳаи сотсиология ва дигар ҷомеашиносон дар фаъолияти илмӣ-таҳқиқотӣ ва омӯзгорӣ худ, махсусан, дар таълими фанҳои сотсиология, сотсиологияи ҳуқуқ, сотсиологияи шахс, сотсиологияи қарафторӣ ва дигар фанҳои иҷтимоӣ-гуманитарӣ истифода бурда метавонанд.

Аҳаммияти назариявӣ таҳқиқот бо он асоснок карда шудааст, ки дар асоси таҳлили осори олимони ватанию хориҷӣ, назарияҳои классикӣ ва муосири сотсиология, маълумоти таҳқиқоти эмпирикӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ асосҳои назариявӣ методологии омӯзиши ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ тақмил дода шудаанд. Муаллиф моҳият, хусусиятҳо ва вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқро дар робита бо сохтори иҷтимоӣ, табақабандии иҷтимоӣ, нобаробарии иҷтимоӣ, сармояи инсонӣ ва сиёсати иҷтимоӣ мавриди таҳлили илмӣ қарор дода, мафҳумҳои «вазифаи ҷойивазкунии иҷтимоии ҳуқуқ», «нигилизми ҳуқуқӣ» ва «хувияти ҳуқуқӣ»-ро нисбат ба воқеияти иҷтимоии Тоҷикистон мушаххас намудааст. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд ҳамчун заминаи назариявӣ барои таҳқиқоти минбаъдаи илмӣ дар соҳаи сотсиологияи ҳуқуқ, сотсиологияи иҷтимоӣ ва сиёсати иҷтимоӣ истифода шаванд.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки натиҷагирӣ, ҳулосаҳо ва пешниҳодҳои илмӣ дар диссертатсия ироашуда дар асоси сарчашмаҳои муътамади илмӣ, асосҳои назариявӣ методологии илми сотсиология ва истифодаи усулҳои муосири таҳқиқоти иҷтимоӣ асоснок карда шудаанд.

Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ бо мувофиқати методология ва методҳои илмӣ интихобшуда ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ, репрезентативӣ (намоёндагӣ) будани интихобнома, қарордод таҳлил ва тасвиби натиҷаҳои таҳқиқот, дақиқияти маълумот ва қифоягии ҳаҷми маводи таҳқиқотӣ таъмин гардидааст. Диссертатсия дар асоси омӯзиши баррасӣ ва таҳлили сарчашмаҳои мухталифи илмӣ, адабиёти илмӣ соҳавӣ, ҳуҷжатҳои расмӣ, маводи оморӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, суханронӣҳо ва

Паёмҳои солони Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таҳия гардидааст. Ҳангоми анҷом додани таҳқиқот усулҳои таҳлили системавӣ, таърихӣ мантиқӣ, муқоисавӣ, таҳлили омӯрӣ, таҳлили ҳуҷҷатҳо ва усулҳои таҳқиқоти сотсиологӣ эмпирикӣ (пурсиши сотсиологӣ тавассути барномаи «Microsoft Forms», мушоҳидаи сотсиологӣ ва таҳлили ҳуҷҷатҳо) истифода гардида, маълумоти ҷамъоваришуда тавассути барномаи таҳлили омӯрии SPSS коркард шудааст.

Эътимоднокии натиҷаҳои илмӣ инчунин бо он тасдиқ мегардад, ки ҳулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳодгардида дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ мавриди муҳокима қарор гирифта, муҳтавои асосии таҳқиқот дар 2 монография ва 43 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 23 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии назди Вазорати илм ва таҳсилоти олии Федератсияи Россия ба таъъ расидааст. Натиҷаҳои таҳқиқот ба мазмун ва муҳтавои диссертатсия пурра мутобиқат дошта, аз ҷониби муассисаи пешбар, муқарризони расмӣ ва муқарризони автореферат баҳои мушбат гирифтаанд.

Саҳми шахсии доғалаби дараҷаи илмӣ дар интиҳоб ва асоснок намудани мавзӯи таҳқиқот, муайян намудани мақсад ва вазифаҳои он, таҳияи асосҳои назариявӣ методологии таҳқиқ, ҷамъоварӣ, коркард ва таҳлили маводи илмӣ, таҳия ва гузаронидани таҳқиқоти сотсиологӣ эмпирикӣ, таҳлил ва ҷамъбасти натиҷаҳои бадастомада, таҳияи ҳулосаҳо ва тавсияҳои илмӣ, инчунин омода намудани интишороти илмӣ ифода меёбад.

Муҳаққиқ шахсан дар таҳқиқоти сотсиологӣ аз ҷониби кафедраи сотсиологияи факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва шӯбаи сотсиологияи Институти фалсафа ва сиёсатшиносии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон гузаронидашуда дар мавзӯҳои «Сабабҳо ва дарёфти роҳҳои имконпазири пешгирии рушди зухуроти экстремизм» (2018), «Омӯзиши вазъият ва шароитҳои татбиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон» (2021), «Масъалаҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва фарҳангӣ дар Тоҷикистон» (2022), «Ватандӯстӣ, маърифати ҳуқуқӣ, ҳувияти миллӣ ва муқовимат ба муқобили экстремизм дар шароити ҷомеаи муосири Тоҷикистон» (2023), «Масъалаҳои экстремизм дар Тоҷикистон: сабабҳо, хатарҳо ва роҳҳои пешгирӣ» (2024) ва «Механизмҳои асосии ташаккули ҳувияти аҳоли дар Тоҷикистон» (2025) ширкат варзида, натиҷаҳои бадастомадаро коркард ва таҳлил намуда, дар навиштани диссертатсияи доктории худ самаранок истифода бурдааст.

Дар тамоми марҳилаҳои иҷрои таҳқиқоти диссертатсионӣ муаллиф мустақилона фаъолияти илмӣ-таҳқиқотиро анҷом дода, масъалаҳои назариявӣ ва амалии омӯзиши ҳуқуқ ҳамчун институти иҷтимоӣ, вазифаҳои иҷтимоии ҳуқуқ, таъсири он ба сохтори иҷтимоии ҷомеа ва роҳҳои такмили сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро мавриди таҳқиқ қарор додааст. Тамоми натиҷаҳо, хулосаҳо, пешниҳодҳо ва тавсияҳои илмӣ дар диссертатсия баёншуда маҳсули фаъолияти мустақилонаи илмӣ муаллиф буда, шахсии ӯро дар рушди таҳқиқоти сотсиологӣ масъалаҳои ҳуқуқ инъикос менамоянд.

Дар маҷлиси 18 сентябри соли 2026 шурои диссертатсионӣ барои сазовор донистани Мирзода Фирӯз Сафаралӣ барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои сотсиологӣ аз рӯйи ихтисоси 5.4.3 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ (илмҳои сотсиологӣ) қарор қабул намуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ 9 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм аз рӯйи ихтисоси баррасишаванда – 5 нафар. Аз 9 нафар аъзои иштирокдошта дар маҷлис, ки ба шуро шомил буданд, ба 8 нафар бюллетен тақсим гардид.

Овоз доданд: тарафдор – 8 нафар; муқобил – нест; бюллетенҳои беэътибор – нест.

**Раиси Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои фалсафа, дотсент**

М.А. Назар

**Котиби илмӣ Шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои фалсафа, дотсент**

Б.А. Насурова

18.09.2026

